

Előszó

Most megjelenő számunk anyaga a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Művészettörténeti Intézete, a Pécsi Tudományegyetem „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola és a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kar által 2020. március 5-én rendezett tudományos konferencia tanulmánykötete. A konferencia célja túlmutatott a dualizmus kori középfokú magyar iparoktatás kutatása legújabb eredményeinek bemutatásán, az előadások a modern iparoktatás történetét a gazdaság-, társadalom-, illetve művészettörténet eltérő diszciplináris megközelítései-nek helyt adva vizsgálták.

A 19. század második felében zajló magyarországi modernizáció és polgárosodás dinamizmusának és eredményességének legfőbb kifejezője a gyors ütemű gazdasági növekedés mellett elsősorban a kultúra és a kulturális intézményrendszer fejlődése. A létrejövő modern polgári oktatási rendszer az általános művelődési igények kielégítése mellett már konkrét társadalmi csoportok elvárásait tükrözte, illetve a gazdasági innováció és a fejlődés igénye hívta életre. Ennek a folyamatnak szerves részeként értelmezhető a modern iparoktatási rendszer kiépülése is, amelyben a 19. századot jellemző nemzetépítési, iparosodási és művészeti törekvések egyaránt összefonódtak. Az iparoktatás területe ekképpen a korszak széles körben csodált vizuális kultúrájának és ornamentikájának oktatását is magába foglalja.

Az ipariskolák jelentősége aligha túlbecsülhető, ezekben képezték a dualizmus kori építkezések tervezői ké-

pességgel is bíró kivitelezőit: kőfaragókat, épület- és bútorasztalosokat, épületbádogosokat, műlakatosokat és építészeti díszítőkerámiák tervezőit. A dualizmus kori vizuális kultúrát, városképet, belsőépítészetet és tárgykultúrát alapvetően meghatározó történeti és modern formakincs oktatásmódszertana a nemzeti modernizáció programjába illeszkedett. Az ipari szakoktatás rajzi, mintázási kurzusainak mintái és a növendékek munkái, a szaktanárok tanultsága, a könyvtári állományok, a tervezői és művészi készségek érvényesülése mind olyan szempontok, amelyek nélkül a dualizmus kori magyar iparművészet jelenségei sem értelmezhetők árnyaltan.

A tanulmányok elsősorban a középfokú iparoktatás megszervezésének és működéskének (oktatás)politikai vonatkozásaira, helytörténeti összefüggéseire, valamint a képzéshez kötődő tárgyak művészettörténeti jelentőségére fókuszálva arra keresik a választ, hogy az adott képzési típus milyen pozíciót töltött be a dualizmus kori magyar iskolapiacon. Miként befolyásolták az országos politikai és a helyi gazdasági érdekek? Milyen mértékben támaszkodtak a helyi iparos hagyományokra és nyersanyagokra, illetve mennyiben igyekeztek új iparágakat meghonosítani? Milyen eszmék, ideológiai vagy pedagógiai koncepciók mentén szerveződtek az egyes intézmények? Milyen narratív és tárgyi emlékek alapján (re)konstruálható a történetük, értelmezhető a szerepük és a hatásuk?

Székely Miklós, Vörös Katalin

